

Oğuz, M. Öcal (Ed.) Ankara'nın Somut Olmayan Kültürel Mirası, Ankara: Grafiker Yayınları, 2012, ISBN: 978-975-5072-63-0, 256 sayfa.

Çiğdem ŞİMŞEK*

Kısa adı UNESCO olan Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu tarafından 2003 yılında imzalanan, Türkiye'nin de 2006 yılında taraf olduğu *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi*, toplumların kültürel birikimlerinin korunarak, kuşaktan kuşağa aktarımını hedeflemektedir. Bu hedefle Gazi Üniversitesi Türk Halk Bilimi Bölümü ve Altındağ Belediyesi işbirliğinde oluşturulan *Ankara'nın Somut Olmayan Kültürel Mirası* isimli katalog Ankara kent merkezinde, ilçe ve köylerinde gerçekleştirilen alan çalışmalarına dayanmaktadır. Ankara Kalkınma Ajansı tarafından desteklenen TR51/11/TUR/0202 kodlu "Ankara Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi" projesinin bir çıktısı olan katalog, müzenin alt yapısını oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır. Katalog, alan araştırmasında elde edilen verilerin, *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi*'nin 2. maddesinde yer alan beş ana başlığa uygun olarak tasnif edilmesiyle oluşturulmuştur. Alan çalışması neticesinde toplanan veriler, derleme yapılan köy, ilçe ve kaynak kişilerin künyesi belirtilerek aktarılmıştır.

Katalog, Gazi Üniversitesi Rektö-

rü Prof. Dr. Süleyman Büyükberber, Altındağ Belediye Başkanı Veysel Tiryaki, Ankara Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri Doç. Dr. Asım Balcı ve Proje Koordinatörü, Gazi Üniversitesi Türk Halk Bilimi Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Başkanı Prof. Dr. M. Öcal Oğuz'un Ankara Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi'nin kültürün gelecek kuşaklara aktarımındaki önemi ve işlevi üzerine düşüncelerini belirttikleri yazıları ile başlamaktadır.

Gazi Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Süleyman Büyükberber katalogda yer alan "Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi'nin Önemi" başlıklı yazısında, toplumların var olabilmelerinin en önemli şartlarından birisinin kültürün korunması, dinamik bir şekilde türetilmesi ve insanlıkla paylaşılması olduğunu vurgulamakta ve Gazi Üniversitesi'nin Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi'ne vermiş olduğu katkılardan bahsetmektedir.

Altındağ Belediye Başkanı Veysel Tiryaki, Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi'nin Altındağ'da önemli bir işlev üstleneceğini belirttiği yazısında, müzenin, Altındağ'ın turizm potansiyeline sağlayacağı katkıyı ve önemini vurgulamaktadır.

* Gazi Üniversitesi, Türk Halk Bilimi Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara/Türkiye, cigdemsimsek89@gmail.com

Ankara Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri Doç. Dr. Asım Balcı düşüncelerini belirttiği yazısında, Proje ile Altındağ Belediyesi tarafından kullanım hakkı bedelsiz olarak Gazi Üniversitesi'ne verilmiş geleneksel bir Ankara evinin, Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi'ne dönüştürülmesinin heyecan verici olduğunu belirtmiş, 2011 yılı Mali Destek Programı kapsamında desteklenen projenin kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarımında üstleneceği işleve değinmiştir.

Proje Koordinatörü, Gazi Üniversitesi Türk Halk Bilimi Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Başkanı Prof. Dr. M. Öcal Oğuz "Ankara'nın Somut Olmayan Kültürel Mirası ve Geleceğe Aktarımı" başlıklı yazısında Ankara'nın Somut Olmayan Kültürel Miras» projesinin amaçlarını ve önemini anlatmıştır. Proje kapsamında altı ay boyunca Ankara merkez ve ilçelerinde gerçekleştirilen alan araştırmasının içeriği ve yöntemi hakkında bilgi veren Oğuz, kataloğun Ankara'nın somut olmayan kültürel miras tanımı içinde yer alan kültürel ve sanatsal uygulamaları hakkında güncel ve güvenilir bir kaynak oluşturacağı yönündeki inancını belirtmiştir.

Proje ekibi adına Yrd. Doç. Dr. Evrim Ölçer Özünel, Yrd. Doç. Dr. Dilek Türkyılmaz, Öğr. Gör. Selcan Gürçayır ve Tuna Yıldız'ın ortak hazırlamış oldukları "Dört Mevsim, Köşe Bucak Ankara" başlıklı yazıda ise proje ve alan çalışmalarına ilişkin detaylı bilgiler aktarılmıştır. Alan çalışması

ile Ankara'nın yaşayan kültürel miras haritasının çıkarıldığına değinilmiş ve çalışmalar sırasında 250 kaynak kişiyle görüşüldüğü bilgisine yer verilmiştir.

Kataloğun birinci bölümü olan "Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar" başlığı altında geleneğin kuşaktan kuşağa aktarımında güçlü bir araç olan sözlü ürünler; bilmece, ninni, halk hikâyeleri, masal ve türkü örneklerine yer verilmiştir. Ankara'nın ilçe ve köylerinden derlenen bu sözlü kültür ürünlerinin çeşitliliği, Ankara insanın sözlü kültür belleğinin ne kadar zengin bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. İkinci bölüm olan "Gösteri Sanatları" başlığı altında tura, sinsi, topuk, elma, arı gibi 15 adet köy seyirlik oyunu ve gızgız, sütlü kemik, dombik, met, holi gibi 22 adet çocuk oyunu örneği verilmiştir. Üçüncü bölüm olan "Toplumsal Uygulamalar" başlığı altında doğum, evlilik, ölüm gibi insan hayatının başlıca önemli üç geçiş dönemine yer verilmiştir. Bu üç önemli aşamanın çevresinde oluşan cinsiyet tahmin etme, tuzlama, ad koyma, kırklama, diş buğdayı, sünnet, kına gecesi, düğün, düğün yemekleri, asker uğurlama, ölüm adetleri; Hıdırellez, Çiğdem Şenliği, yağmur duası, saya gezme, Ramazan ve Kurban Bayramı gelenekleri gibi birçok inanç ve uygulama kaynak kişilerin ağzından aktarılmıştır. Ankara merkez ve ilçelerinde yapılan alan çalışmasında tespit edilen geçiş dönemlerinin etrafında oluşan adetler, gelenekler, törenler ve bunların içerisinde yer alan uygulamaların geleneksel kültürün

ana bölümlerinden birini oluşturduğu vurgulanarak alan çalışmasında çok zengin uygulama ve inançların tespit edildiği belirtilmiştir. Dördüncü bölüm olan «Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar» başlığı altında ilk olarak insanın doğa ile arasındaki bağlantıyı daha sağlıklı kılmak, hem fiziki hem de manevi yönden yaralarına merhem bulmak için kullandığı, modern tıptan farklı her türlü uygulama olarak tanımlanan halk hekimliği ve halk baytarlığı pratiklerine yer verilmiştir. Ardından nazar, kurşun dökme, kurtağzı bağlama gibi çeşitli halk inançları örnekler verilerek aktarılmıştır. Türbeler, Ankara halkı için kültürel pratiklerin yaşatıldığı merkezler olarak tanımlanmış ve Ankara çevresinde yer alan birçok türbe ve bu türbeler etrafında oluşan efsaneler anlatılmıştır. Son olarak halk mutfağı başlığı altında Ankara'yla özdeşleşmiş yemekler ve bu yemeklerin yapılışına dair bilgilere yer verilmiştir. Beşinci ve son bölümde ise «El Sanatları» başlığı altında geçmişe oranla azalmış ve kaybolma noktasına gelmiş olan birçok sanat ve zanaat dalına yer verilmiştir. Demircilik, bakırcılık, dokumacılık, semercilik, kalaycılık, bebek yapımı, fiçı yapımı, ahşap oymacılığı gibi el sanatlarının içerikleri anlatılmıştır. Katalogda Ankara'da yapılan alan araştırması sırasında elde edilen veriler, derlemeler sırasında köylerden çekilen fotoğraflarla desteklenerek aktarılmıştır. Son bölümde ise “Gündelik Hayat” başlığı altında ilçe ve köylerde çekilen birçok fotoğrafa yer verilmiştir. Katalogun sonunda altı aylık alan

araştırması sırasında görüşülen kaynak kişilerin ve 26 kişilik alan araştırması ekibinin isimleri sıralanmıştır.

Ankara ilçe ve köylerinde yapılan alan araştırması neticesinde oluşturulan katalog, Ankara'nın somut olmayan kültürel miras zenginliğini ortaya koymaktadır. Katalog, Ankara'nın unutulmaya yüz tutmuş kültürel birikimlerinin kayıt altına alınarak müze ortamında yeniden sunulmasına kaynaklık etmesi açısından oldukça önemlidir. Müze projesi kapsamında yapılan alan araştırması neticesinde oluşturulan, Ankara'nın yaşayan kültürel mirasına ilişkin bir seçki olan katalog, başka proje ve alan araştırmalarına da örnek yapısıyla öncü bir çalışma olarak ortaya çıkmaktadır.